

Sygn. akt V CSK 145/18

POSTANOWIENIE

Dnia 5 czerwca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wojciech Katner (przewodniczący)

SSN Marian Kocon (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie z wniosku Skarbu Państwa-Prokuratora Okręgowego w W.
przy uczestnictwie D. Z.
o wpis hipoteki przymusowej w dziale czwartym księgi wieczystej nr [...],
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 5 czerwca 2019 r.,
skargi kasacyjnej uczestnika postępowania
od postanowienia Sądu Okręgowego w W.
z dnia 9 listopada 2017 r., sygn. akt II Ca [...],

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Postanowieniem Prokuratora z dnia 10 marca 2017 r., wydanym na podstawie art. 291, 292 i 293 k.p.k., dokonano na mieniu podejrzanego D. Z. zabezpieczenia majątkowego do kwoty 1.000.000 zł poprzez obciążenie hipoteką przymusową bliżej określonej nieruchomości.

Powyższe postanowienie, zaskarżone przez uczestnika D. Z., Sąd Okręgowy w W. utrzymał w mocy.

Postanowieniem Sądu Rejonowego z dnia 26 lipca 2017 r. Sąd Rejonowy uchylił dokonany przez Referendarza Sądowego w dniu 18 maja 2017 r. wpis hipoteki przymusowej w kwocie 1.000.000 zł na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratora Okręgowego w W. i wniosek o dokonanie tego wpisu oddalił.

Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z dnia 9 listopada 2017 r. zmienił zaskarżone postanowienie Sądu Rejonowego w ten sposób, że dokonany przez Referendarza Sądowego wpis hipoteki przymusowej na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratora Okręgowego w W. utrzymał w mocy. U podłoża tego rozstrzygnięcia legło stanowisko, że postanowienie prokuratora o zabezpieczeniu przez obciążenie nieruchomości podejrzanego hipoteką przymusową zaopatrzone przez prokuratora we wzmiankę o wykonalności stanowi podstawę do wpisu hipoteki przymusowej na nieruchomość.

Skarga kasacyjna uczestnika postępowania od postanowienia Sądu Okręgowego zawiera zarzut naruszenia art. 109 ust. 1, art. 110 pkt 2 ustawy o księgach wieczystych i hipotece (jedn. tekst: Dz. U. z 2018 r. poz. 1916) oraz art. 65 tej ustawy, i zmierza do uchylenia tego postanowienia oraz przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 626⁸ § 2 k.p.c., sąd rozpoznając wniosek o wpis bada jedynie treść i formę wniosku, dołączonych do wniosku dokumentów oraz treść księgi wieczystej. Przepis ten statuuje zasadę dokonywania wpisów w księdze wieczystej tylko na wniosek i w jego granicach. W orzecznictwie ugruntowany jest

pogląd, że obowiązek badania treści wniosku i dokumentów mieści w sobie również ocenę, czy czynność materialnoprawna stanowiąca podstawę wpisu uzasadnia powstanie, zmianę lub wygaśnięcie prawa, które ma być wpisane do księgi wieczystej lub z niej wykreślone (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 18 maja 2012 r., IV CSK 462/11, nie publ., z dnia 5 kwietnia 2017 r., II CSK 546/16, nie publ.).

Z art. 110 pkt 2 u.k.w.h. wynika, że hipotekę przymusową można uzyskać także na podstawie postanowienia prokuratora o zabezpieczeniu majątkowym. Ścisłe określenie kognicji sądu wieczystoksięgowego w art. 626⁸ § 2 k.p.c. powoduje, że sąd ten jest uprawniony do badania tego dokumentu wyłącznie pod względem jego formy i treści, a zwłaszcza w kontekście art. 94 § 1 k.p.k., który wskazuje na elementy formalnoprawne, które powinno zawierać takie postanowienie. Jest to oznaczenie organu oraz osoby lub osób, wydających postanowienie; data wydania postanowienia; wskazanie sprawy oraz kwestii, której postanowienie dotyczy; rozstrzygnięcie z podaniem podstawy prawnej; uzasadnienie, chyba że ustawa zwalnia od tego wymagania.

Przedłożone przez wnioskodawcę postanowienie z dnia 10 marca 2017 r., stanowiące podstawę zaskarżonego wpisu do księgi wieczystej, zawiera wszystkie elementy określone w art. 94 § 1 k.p.k.

Skarżący jednakże zarzucił, że sentencja postanowienia prokuratora z dnia 10 marca 2017 r. nie zawiera elementu konstrukcyjnego hipoteki, tj. nie określa kwoty do jakiej ustanawiana jest hipoteka. Inaczej sumy zabezpieczenia.

Rację ma skarżący, kiedy twierdzi, że zgodnie z art. 68 ust. 2 u.k.w.h. hipoteka zabezpiecza wierzytelność do oznaczonej sumy pieniężnej, która powinna być określona przez podanie dokładnej kwoty wyrażonej w jednostkach pieniężnych. Jak wynika z art. 110¹ u.k.w.h. zabezpieczenie nie może być nieograniczone i wymaga ustalenia sumy hipoteki. Przewidziane w tym przepisie określenie „suma nie wyższa niż wynikająca z treści dokumentu stanowiącego podstawę wpisu” odnosi się także do postanowienia prokuratora (art. 110 pkt 2 u.k.w.h.). Niemniej jednak, wbrew stanowisku skarżącego, postanowienie prokuratora z dnia 10 marca 2017 r. określa wysokość sumy hipoteki. Słusznie bowiem Sąd Okręgowy uznał, że

wprawdzie prokurator w tym postanowieniu nie użył pojęcia „sumy hipoteki”, to redakcja jego punktu drugiego nie pozostawia wątpliwości co do tego, że zabezpieczenie hipoteczne następuje „do kwoty 1.000.000 zł.”.

Niepodobna też podzielić poglądu skarżącego o niedopuszczalności dokonania wpisu hipoteki przymusowej na podstawie decyzji prokuratora o zabezpieczeniu majątku skarżącego na poczet przyszłych kar, jakie mogą mu grozić w przypadku prawomocnego skazania oraz na poczet naprawienia szkód wyrządzonych pokrzywdzonym w następstwie popełnionego przestępstwa na podstawie jednego tytułu w stosunku do wielości potencjalnych pokrzywdzonych - wierzycieli skarżącego jako potencjalnego dłużnika.

Zasadnie bowiem Sąd Okręgowy uznał, że nie ma potrzeby wydawania przez prokuratora więcej niż jednego postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia w sytuacji występowania w sprawie wielu podmiotów narażonych na pokrzywdzenie (i szkodę). Zabezpieczenie prokuratora jest w istocie zabezpieczeniem w sprawie, a nie w odniesieniu do osób poszkodowanych, które dopiero ujawnione w prawomocnym wyroku mogą z tego tytułu dochodzić swoich praw na drodze cywilnej w razie nie uwzględniania ich roszczeń na gruncie postępowania karnego. Nie ma też konieczności, jak sugeruje skarżący, wskazania osób, którym zabezpieczenie ma gwarantować uzyskanie świadczenia. W wypadku zabezpieczenia dokonywanego przez organ postępowania przygotowawczego wierzycielem hipotecznym jest Skarb Państwa, także w wypadku potencjalnych wierzytelności osób trzecich.

Z tych przyczyn orzeczono, jak w wyroku